

HDK STENEBY

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Jag broderar att jag broderar

Stina Fredriksson

Examensarbete 15 högskolepoäng för kandidat BFA
VT 2008

Textil-Kläder-Formgivning

Examinator: Lotta Rudman

Opponent: Alexander Grüner

Opponent: Ulf Kihlander

Handledare: Anna Jansson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	Sid. 1
Bakgrund	Sid. 2
Syfte	Sid. 3
Mål	Sid. 3
Problemformulering	Sid. 3
Metod	Sid. 3
Inspiration	Sid. 4
Genomförande	Sid. 5
Skissperiod	Sid. 5
Teckna i broderi	Sid. 6
Hur bestämmer jag ett format?	Sid. 6
Idé	Sid. 7
Jag broderar att jag broderar 1	Sid. 8
Komposition och format	Sid. 9-10
Jag broderar att jag broderar 2	Sid. 11-13
Jag broderar att jag broderar 3	Sid. 14
Resultat	Sid. 15
Reflektion	Sid. 16
Slutsats	Sid. 17
Källor och Litteratur	Sid. 18
Bildförteckning	Sid. 18
Ordlista	Sid. 19
Tack	Sid. 19
Tack till sponsorer	Sid. 19

Sammanfattning

Mitt examensarbete handlar om att berätta i broderi. Jag har utgick från meningen ”*Det finns så mycket vi gärna skulle kasta bort om vi inte var rädda att andra skulle plocka upp det.*” ur boken Dorian Grays porträtt av Oscar Wilde. Därefter sökte jag efter mitt sätt att uttrycka mig i bild. Resultatet blev tre broderier som tillsammans skapar en tredimensionell berättelse. Berättelsen handlar om tiden och om att våga kasta bort det man inte vill ha.

Bakgrund

I tidigare textila arbeten har jag mestadels jobbat med textil mot kroppen. Men hösten 2007, när mitt sista år på Steneby inleddes, var jag trött på kroppen som form och började därför att brodera och göra bild. Jag jobbade då utifrån mig själv och min känsla av att vilja prestera bra i allt.

Arbetsnamnet var "Stina bäst i världen" och det resulterade i en rad självporträtt.

Jag ville fortsätta utveckla mitt bildspråk och mitt berättande och därför blev examensarbetet en naturlig fortsättning. Den här gången ville jag inte sätta mig själv i fokus, utan jag ville jobba mer allmänt.

Jag valde att arbeta utifrån meningen "*Det finns så mycket vi gärna skulle kasta bort om vi inte var rädda att andra skulle plocka upp det.*" eftersom den fick mig att fundera på hur det ser ut i vår del av världen. Jag tänkte på alla saker vi har som inte gör oss lyckliga. Saker som vi skaffar oss eftersom alla andra har det och för att vi är rädda för att inte passa in i samhället. Vi jobbar mycket för att kunna konsumera oss till en identitet som bygger på ett ägandebegär av ting och av andra människor och detta gör oss snåla. Tänk om vi bara vågade kasta bort det som vi inte mår bra av. I radioprogrammet *Filosofiska rummet* på P1 diskuterade de "*normer och normativitet - varför är vi så fixerade vid det normala?*" Det talades om människan som social varelse, men också om att det ligger i dess natur att följa normer. Thomas Hylland Eriksen, socialantropolog, sade att några få av oss blir avvikande, men de allra flesta av oss har bara en önskan och det är att vara som alla de andra, fast på sitt eget sätt. Men normer upprätthålls också genom bestraffningar som röstlägen eller med utanförskap när vi är barn och när vi har lärt oss det är vi noga med att hålla oss till det, menade Sandra Dahlén, författare till boken *Hetero*.

Jag har tidigare behandlat det här temat i ett stickprojekt och nu ville jag använda dessa tankar som inspiration till berättelser i bild.

Ord jag tog med mig i mitt gestaltande arbete var naiv, rak, tvetydig, fantasi, kvalitet, ärlig, absurt, galenskap, defekt och rå.

Stina bäst i världen

Stina bäst i världen

Syfte

Att utveckla min förmåga att arbeta utifrån ett tema som inspirationskälla.

Att utveckla mitt konstnärliga uttryck genom att pröva en för mig ny teknik, broderiet och metod.

Att utveckla mig i bild, bildkomposition och i teckning.

Att komma en bit på vägen i sökandet efter min textila identitet.

Mål

Att berätta en berättelse i broderi som får betraktaren att fundera och reflektera.

Problemformulering

På vilka sätt kan mina tankar kring meningen ur Dorian Grays porträtt gestaltas i bild?

På vilket sätt vill jag berätta?

Hur skapar jag bild?

Metod

Jag utgick ifrån meningen ”*Det finns så mycket vi gärna skulle kasta bort om vi inte var rädda att andra skulle plocka upp det*”. Jag skissade med penna och papper i bild och i text för att reda ut vad det var i meningen som jag ville plocka fram. Samtidigt skissade jag med nål och tråd på samma sätt. Jag prövade olika material i garn och underlaget för att få en bredare kunskap i broderi. Jag lät varje skiss leda mig till att göra nästa genom att låta handen arbeta och tanken vandra.

Efter de första tre veckorna av skissperioden började jag lägga större vikt på en viss tanke jag fått och när den vägen tog slut prövade jag en annan riktning. Slutligen kom jag fram till idén som kom att bli den slutliga. I skapandet av dessa broderier jobbade jag på liknande sätt som under skissperioden, det vill säga jag broderade någonting i bilden som väckte idén till att göra nästa sak. Jag tecknade och klippte ut och testade olika placeringar i bilden. Jag tittade, placerade om och tittade igen. Jag tog bort och la till och på så vis växte bilden.

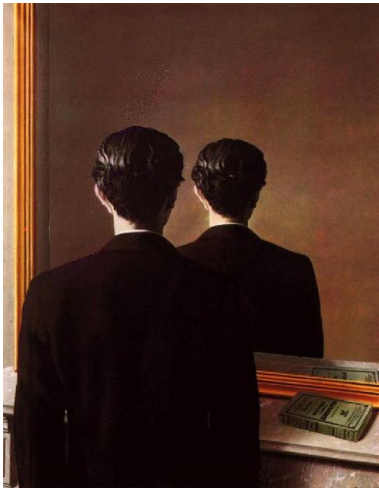
Inspiration

Nina Bondesson

Nina Hemmingsson

René Magritte

Frida Kahlo

Tilleke Schwarz

Genomförande

Skissperiod

Jag började med att pröva olika stygn och material. Jag broderade korsstygn, applicerade tyg, tidningsurklipp och knappar, broderade fritt på olika material som baddräktstygn, sidentyg, jeanstygn, tårtpapper, stramalj, säckväv, spets och satin. Jag kombinerade också penna och färg med broderiet. Parallellt med broderandet tecknade jag med penna och papper för att hitta olika sätt att gestalta mina tankar kring meningen på. Jag upplevde att det var svårt för jag visste inte vad jag skulle teckna.

Jag valde därför att gå vidare med att fylla ytor av korsstygn på linneväv. Jag uppslukades av det upprepande långsamma handarbetet och att det allteftersom jag tog stygnen bildades ett nytt tyg. Korsstygn och mönsterstickning har gemensamt att de bygger på ett rutmönster där varje korsstygn eller maska är en ruta. Jag började skapa mönster på rutigt papper och jag prövade att göra samma mönster i korsstygn och i stickning. Båda är genuina långsamma hantverkstekniker som går rakt emot dagens sätt att se på tiden och på kvalitet där allting ska gå fort och vi köper ena dagen och slänger nästa. Jag fick idén att brodera och sticka vackra ytor för att gestalta drömmen om en annan verklighet. På så sätt kunde jag skapa en upplevelse som skulle få människor att tänka på kvalitet och tid.

Jag gjorde några prover och kände att om jag ville visa på hantverkets värde skulle jag hellre vilja skapa en händelse då jag fokuserar på själva stickandet och broderandet snarare än att lyfta fram de färdiga produkterna. Jag valde därför bort den idén eftersom jag tyckte att den var för långt ifrån min utmaning att berätta i bild.

Fylld yta av korsstygn

Teckna i broderi

Jag började på nytt att teckna, men nu försökte jag inte göra hela teckningar utan tecknade enbart en sak som jag sedan överförde till broderi. Jag tecknade händer och fötter och jag tyckte att det blev väldigt vackert i broderi eftersom linjerna blev så tydliga och utan tvekan. Jag broderade med små stygn i tunn bomullstråd och linjeteckningarna lämnade också ytor som var intressanta. Eftersom det gick mycket långsammare att teckna med tråd än med penna tog jag mig tiden att sätta linjerna precis där jag vill ha dem.

Hur bestämmer jag ett format?

Jag förstod att av några utav de skisser jag gjort i början av arbetet i sig var bilder, men jag såg dem som skisser.

Jag ville göra ett första försök att göra en ”riktig” bild, en större bild och jag valde att bestämma formatet först för att sedan brodera på detta. Jag tittade på den gyllene rektangeln eftersom jag kände att jag måste börja någonstans. Jag anade att jag ville ha en stående form för jag ville att bilden skulle ha aktivitet men när jag såg den gyllene rektangeln upplevde jag att den var för avlång, så istället för 40x60 cm valde jag 40x50 cm.

Jag ville brodera på en grund som inte var vit så jag färgade in sju olika material i tolv olika gråa och rosa toner för att hitta en som jag tyckte om. Eftersom jag inte visste vad jag letade efter fick de gråa tonerna stå för det dystra och de rosa för något mer lättsamt. Jag ville ha en grund som var diskret eftersom jag ville att broderiet skulle vara framträdande.

Slutligen färgade jag in grått bomullstwill som jag spände upp på en ram och började brodera en bild. Försöket gick inte bra för det var för jobbigt praktiskt att brodera direkt i ramen, tyget var för grovt och i kypertväv, vilket gjorde att jag inte kunde sticka ner nålen riktigt var jag ville, grundfärgen var för mörk och inspirerade mig inte och jag hade fortfarande svårt att komma på vad jag skulle brodera.

Jag konstaterade att i nästa bild skulle jag:

- Brodera på tyget i brodereringen och inte spänna upp tyget på en ram
- Bestämma formatet efter eller under tiden jag broderar.
- Använda ett tunnare material i tuskaft eller av finare tråd.
- Använda en ljusare och varmare grundfärg.
- Ha en specifik händelse att gestalta.

Jag hade en tanke om att mitt slutliga format snarare skulle vara stort än litet. Frågor jag ställde mig var: Hur gör jag för att komma upp i storlek? Hur hittar jag ett motiv?

Idé

Mitt arbete hade hittills blivit en slags dagboksanteckning kring mina tankar om meningen ur boken Dorian Grays porträtt och mitt examensarbete hade kommit att handla om just hur jag tar mig an den svåra uppgiften att berätta i bild som jag givit mig själv. Jag hade i det här läget mycket svårt att se hur jag skulle gå vidare.

Skissperioden hade varit en undersökning av tekniker och uttryck, men de saknade personligt innehåll och som jag tidigare nämnt behövde jag en specifik händelse att gestalta.

Jag insåg nu att jag själv och mina känslor inför uppgiften hade blivit en drivkraft och jag bestämde mig för att brodera mig själv när jag broderar. Min tanke var att avbilda mig själv när jag gör mitt examensarbete. Jag skulle berätta om planerna jag hade om hur det skulle bli, om min ro när jag broderar och om tiden som går när jag sitter där.

Senare släppte jag idén om att endast berätta om examensarbetet. Jag behöll tanken att brodera mig själv och att berätta om tiden det tar att handarbeta. Jag valde även att hålla kvar i den första delen ur meningen, *”Det finns så mycket vi gärna skulle kasta bort”*. Den andra delen *”om inte andra skulle plocka upp det”*, valde jag bort eftersom den kändes så negativ.

Jag broderar att jag broderar 1

Jag fotograferade mig själv när jag broderade och jag tecknade sedan av flera olika fotografier. Jag valde en teckning att gå vidare med och kalkerade av konturerna från den på tyget. Detta blev grunden till berättelsen. Därefter fyllde jag ytor av stygn och jag broderade objekt som jag associerade till från min inspirationskälla och på så vis växte bilden. Medan jag skapade bilden skapade jag också berättelsen.

Jag valde att brodera på en smutsig rosa färg eftersom den var varm, men inte glad. Jag valde också att brodera med stjälkstygn eftersom de gör heltäckande linjer.

Broderi 1 skapas

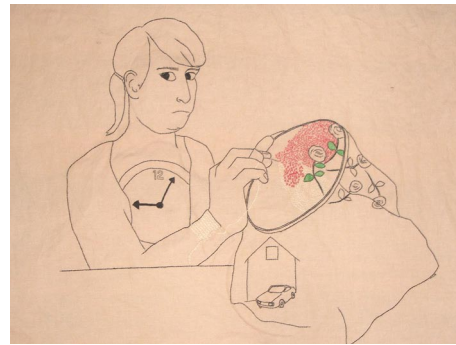
1

2

3

4

5

6

Komposition och format

Jag jobbade med två L i kartong för att hitta komposition och format. Jag eftersträvade en balans så att det skulle kännas behagligt att titta på bilden, men jag ville också ha en aktiv bild och få betraktarens blick i rörelse. Allteftersom jag jobbade blev broderiet större och större. Jag insåg att det behövdes tom yta för att bilden inte skulle kännas inträngd. Jag lämnade mycket yta ovanför porträttet eftersom jag på så vis skapade mystik och en känsla av att jag sitter någonstans långt borta. När gjorde taket lägre blev stämningen i bilden mer hemtrevlig och mysig.

Att jobba med kompositionen hjälpte mig att komma vidare i arbetet och att se vad jag skulle göra för att färdigställa bilden. Jag tecknade på papper som jag klippte ut och lade in i bilden innan jag broderade nästa sak.

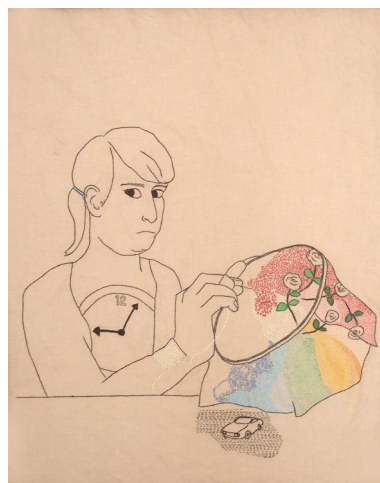
Tre format jag prövade.

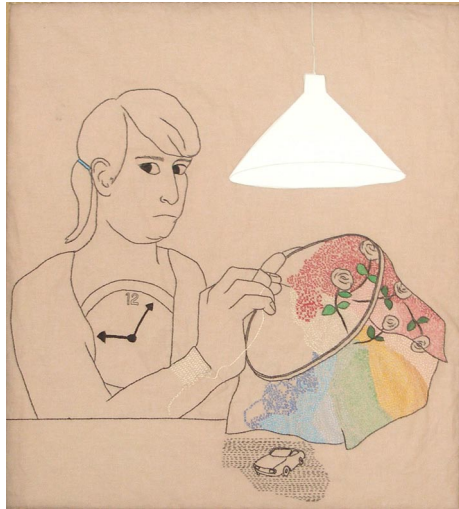
7

8

9

10 Utklippt teckning.

11

12

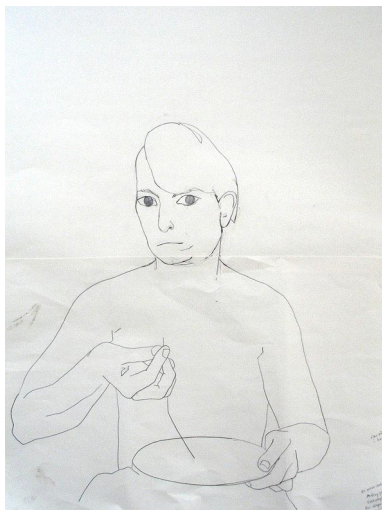
13 Klar för tillfället

Jag broderar att jag broderar 2

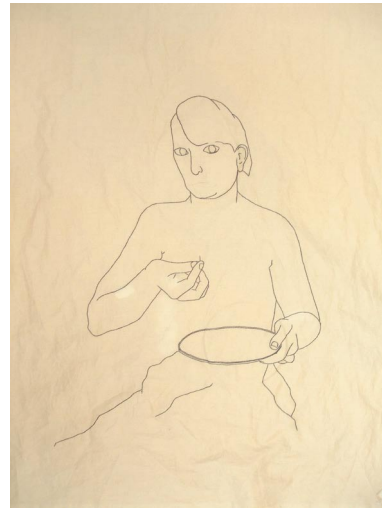
Jag bestämde mig för att göra ytterligare en bild med liknande motiv och den här gången ville jag brodera på beige grund. Beige för att den är neutral och för att den tillsammans med den rosa förstärker det varma men lite smutsiga uttrycket. Jag använde Kaliumpermanganat för att få till en bra ton.

Jag startade arbetet på samma sätt som med broderi 1, men den här gången ville jag gestalta mig framifrån. Sedan skapade jag bilden genom att ta ifrån den bank av tankar och skisser som jag hade byggt under skissperioden. Det var svårare att göra den här bilden eftersom jag nu hade en bild att förhålla mig till, men också enklare eftersom jag nu även kunde använda mig av saker som jag kommit på under skapandet av broderi 1.

Broderi 2 skapas

1

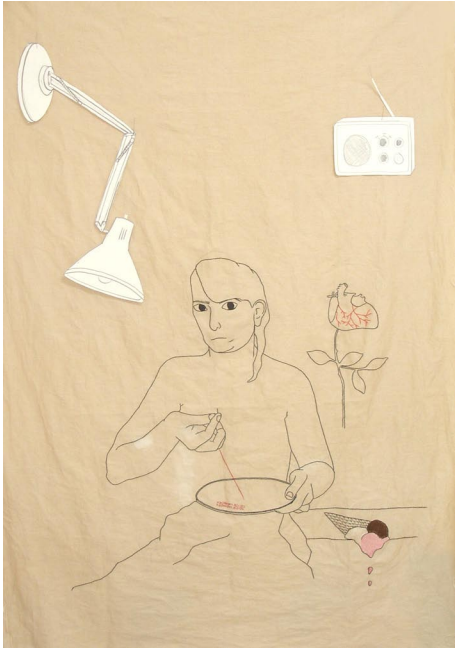
2

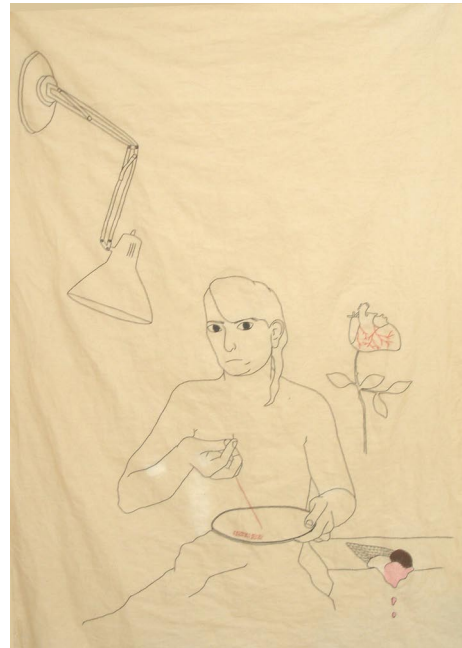
3

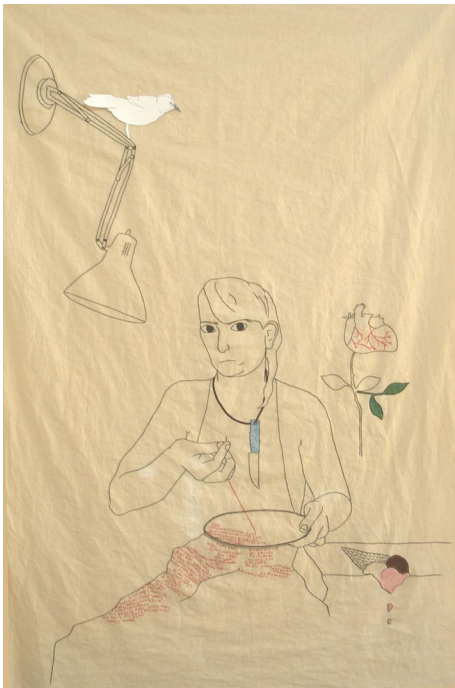
4

5

6

7

Att göra broderi 2 fick mig att se annorlunda på det första. Jag hade lättare för att gå upp i storlek nu och därför verkade broderi 1 plötsligt trångt och ihopklämt. För att få en helhet mellan de två broderierna bestämde jag att de skulle vara lika stora. Jag gjorde broderi 1 större och broderi 2 mindre. Men senare tyckte jag att avbilden av mig i det rosa broderiet då såg väldigt liten ut och i det beige blev den väldigt framträdande. Därför förändrade jag storleken återigen och lät det rosa vara mindre, 66x96 cm och det beige större, 70x106 cm. Slutligen lade jag till de detaljer som jag tyckte behövdes i båda.

Båda broderierna 70x100 cm

Jag broderar att jag broderar 3

När jag gjorde broderi 1 och 2 tänkte jag på att de var väldigt vackra när de satt i brodereringen. I ringen var tyget spänt och det fungerade nästan som ett förstoringsglas och runtomkring, där tyget veckade sig, kunde jag bara se delar av teckningen vilket gjorde att jag bara kunde ana berättelsen. Jag bestämde mig därför för att påbörja ett tredje broderi med samma inspirationskälla och lät detta ligga på en stol framför de två första broderierna. Jag valde en vit pinnstol eftersom den var diskret och neutral och jag placerade den mitt emellan de två första broderierna pekande rakt framåt. Den står så pass nära väggen att de tre objekten skapar ett rum. Bredvid broderiet på stolen placerade jag min trådsax och min fingerborg. Jag ville att det skulle se ut som att jag suttit där på stolen men gått därifrån en stund.

Resultat

Resultatet av mitt arbete är två stycken tvådimensionella broderier, 66x96 cm och 70x106 cm och framför dessa har jag placerat ett tredje broderi på en vit pinnstol, ett broderi som fortfarande sitter i ringen. Broderierna gestaltar mig själv när jag broderar och de berättar en berättelse om tiden och om att våga kasta bort det man inte vill ha.

Jag har nöjd med resultatet och jag tycker att de uttrycker och berättar om det som jag eftersträvat.

Reflektion

Berätta i bild

Jag har funnit ett för mig bra sätt att berätta i bild. Jag utgår ifrån en händelse och därefter bygger jag bilden och berättelsen allteftersom. Eftersom jag upplevde att det var svårt att teckna en färdig bild först för sedan brodera den är detta ett bra sätt för mig. I fortsatt arbete ska jag försöka lita ännu mer på min intuitivitet och på att jag kan brodera direkt, utan teckningen som förstudie.

Jag berättar genom att avbilda saker som för mig är symboler för någonting. Jag försökte komma längre än att bara använda de första symbolerna som alla människor tänker på, men det var svårt. Vissa symboler läser därför de flesta in lätt och andra inte. Exempel på symboler som jag använt är bilen, klockan, rosen, telefonen, fågeln, hjärtat och glassen som smälter.

Att mina händer i arbete är i fokus i berättelsen och att jag fyller tyget med små stygn är en symbol för tiden det tar att handarbeta.

Det är viktigt att sakerna jag broderar ser rätt ut, men de får gärna vara oproportionerliga. Genom att placera dem på en plats där de inte brukar vara eller sammansatt med något annat skapar jag känslan av att det är överkligt och annorlunda. Min berättelse handlar om normer och om att våga göra på annat sätt och därför passar det här sättet att berätta.

Jag ville också skapa tvetydighet och det gjorde jag genom att inte vara övertydlig i berättelsen utan berätta om många saker samtidigt.

Det svåraste var att göra var ögonen eftersom bildens uttryck styrs av dem. Jag försökte uttrycka en rak och naiv känsla i ansiktet och det tycker jag att jag har lyckats med. Jag har skapat en spänning mellan blicken, som håller betraktaren på avstånd, och resten av bilden, som bjuder in.

Nu när jag är färdig med arbetet förstår jag att det är den surrealistiska berättarkonsten som jag tycker är intressant och den vill jag fortsätta utveckla.

Tvådimensionell bild

Jag tyckte att det har varit svårt att jobba med tvådimensionell bild eftersom jag aldrig riktigt kunde veta när bilden var färdig. Nu har jag kommit en liten bit på vägen i skapandet av broderi och bild och jag känner att jag har många idéer att jobba vidare med. I kommande projekt skulle jag också vilja brodera på en tredimensionell form för att undersöka hur berättelsen blir då.

Genom projektet har jag vid flera tillfällen fått idéer till olika plagg som jag skulle kunna göra. Vid dessa tillfällen har jag känt en väldig lust att luta mig tillbaka på detta säkrare område, men jag har hållit kvar i utmaningen att jobba med bild och det är jag mycket nöjd med.

En återkommande tanke var att jag skulle sticka koftan som jag bär i broderi 1. Jag tänkte att berättelsen på så vis skulle bli mer tredimensionell och betraktaren bli mer "inne i" berättelsen. Men jag insåg att koftan inte skulle stärka berättelsen utan snarare förvilla så jag valde bort tanken.

När jag senare fick idén till att göra ett tredje broderi och placera det på en stol framför de två första kände jag att jag hittat ett sätt att göra en tredimensionell berättelse där det som jag ställer framför faktiskt stärker berättelsen som jag vill berätta. Det visar att mitt arbete i broderi är ett pågående arbete, ett arbete i presens. "Jag broderar att jag broderar"

En idé som jag vill gå vidare med är att göra en performance där jag sätter mig på stolen vid upprepade tillfällen och broderar på riktigt. Betraktaren skulle då kunna följa det långsamma skapandet och självporträtten på väggen skulle bli fler och fler.

Slutord

Det är intressant att jag återigen finner drivkraften i mig själv och väljer att göra självporträtt, trots att när jag formulerade projektet var mycket angelägen om att inte sätta mig själv i fokus. En anledning kan vara att jag alltid har mig själv väldigt tillgänglig, men det känns också viktigt för mig att det är just jag som är avbildad och inte vilken person som helst. Jag inser därför att jag måste använda mig själv som drivkraft om det ska bli bra och om jag ska kunna beröra andra.

Källor och litteratur

Böcker

- Wilde, Oscar*, Dorian Grays porträtt, Uddevalla, 1961
- Hemmingsson, Nina*, Jag är din flickvän nu, 2 uppl., Finland, Kartago, 2007
- Göthlund, Anette*, "Undersökning och gestaltning", Från modernism till samtidskonst Svenska kvinnliga konstnärer, Lund, Signum, 2003.
- Meuris, Jacques*, Konstens anspråk, Göteborg, Glänta, 1990.
- Fassett, Kaffe*, Kaffe Fassetts stick- och broderikonst: inspiration, mönster och beskrivningar, Malmö, 1990.
- Stickboken*, H. Gleitsmann, E.S. Schmidt, E. Türkis Bokförlag Prisma.
- Larsson, Marika*, Stickat från Norrbotten vantar, sockor och mössor, Helsingborg, 1978
- Stickat med tradition*, Svensk hemslöjds mönsterböcker, Borås, 1963.
- Trotzig, Eva*, Stickning tradition och kultur, Helsingborg, 1980.
- Korstygnsmönster från Norden Östeuropa Jugoslavien Grekland.*, Uddevalla, 1978.
- Gunnars, Anita*, Sömmar & stygn, Västerås, 2006.
- Mormorsbroderier*, vitt på vitt allmogesöm korsstygn fria broderier, Handarbetsböckerna, Aarhus Danmark, 1982.

Radio

www.sr.sr/podradio

- Filosofiska rummet* 2007-06-10 om hur berättelsen skapar mening i våra liv. Gäster: Peter Gärdenfors, PC Jersild och Yvonne Eriksson.
- *Filosofiska rummet* 2007-09-09 om normer och normativitet - varför är vi så fixerade vid det normala? Gäster: Sandra Dahmén, Thomas Hylland Eriksen, Lars-Krister Hudén

Bildförteckning

Nina Bondesson

www.ramverk.se/vardagsbilder/nina/sidor/hr_andersen.html

Nina Hemmingsson

Hemmingsson, Nina, Jag är din flickvän nu, 2 uppl., Finland, Kartago, 2007

René Magritte, Reproductio prohibited, 1937.

Magritte, Italien Taschen, 2004.

Frida Kahlo, Me and my parrots, 1941.

www.abcgallery.com/K/kahlo/kahlo31.jpeg

Tilleke Schwarz, Welcome to the real world, 2001.

Hemmings, Jessica, Bombarded with Data (Fiberarts the magazine of textile, 2002:29:1)

Ordlista

<i>Stramalj</i>	Ett slag tyg som används som hjälpmedel för att göra raka korsstyg.
<i>Kypertväv</i>	Ett tyg där bindningen ligger i diagonala linjer.
<i>Kaliumpermanganat</i>	En kemikalie som använd i teaterkostym för att göra svettfläckar eller brännskador på tyg.
<i>Gyllene rektangeln</i>	Rektangel med sidorna 2:3.

Tack

Anna Jansson
Jon Olzon
Stenebyskolans bibliotek
Mina lärare Maria Sjöstrand, Birgitta Käll och Jenny Beckman
Niklas Thalén
Per-Morten Traaholt
Anna Tidefelt.
Alla på TKF

Tack till sponsorerna

Garntjänst
Canvas
Starbroderi
Artic paper.